

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția Strada Buzeghi 42 Administrația Strada Regală, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
--	---	--

O personalitate culturală din Ardeal: Joan Lăpădatu

(1844—1878)

«Asociația ardeleană» a tipărit din nou, pentru cetirea poporului, în două volume, îngrijite de d. Andrei Bârseanu, «Nuvelele istorice» ale lui Ioan Lăpădatu, unul dintre cei mai buni profesori pe cari i-a avut buna școală românească înaltă a Brașovului. Cărțile vor pătrunde, de sigur; ele vor fi citite cu plăcere, căci spun lămurit, limpede, foarte răspicat și cuminte, pe înțelesul oricui aproape, despre vechi lucruri românești pe care, puțin supus schimbărilor, cum a fost, poporul le înțelege, le prețuiește și e în stare a le iubi cu mult mai mult decât atîția dintre cărturarii foarte «moderni» din zilele noastre.

Și de acești cărturari și de alții, cari mai pot să-și aducă aminte de faptul că sîntem și noi un popor, cu adînci rădăcini în trecut și cu o puternică tendință firească de a ne întinde și desfășura în viitor, — n'a fost ținută în samă cituși de puțin această retipărire, care este pentru generația de astăzi ca o scoatere din mormînt. Cîți au avut chiar în mînă «Nuvelele istorice», înnoite ca ortografie și tipar, nu vor fi mers prea departe în răsfoirea lor. Dacă e limba de astăzi — și o îngrijită, o mlădioasă limbă —, anumite semne ale unor timpuri cu totul șterse îi vor fi răspins: declamația sentimentală ce se întîmpină pe alocurea, dar, mai mult decît dînsa, naivitatea, nevino-văția pe care cătau pe atunci s'o dea scrierilor lor și autorii cu viața îndoielnică și cu gîndul necurat și care pornia de la sine din sufletul iubitor, prietenos, gata la muncă și la jertfă, în cel mai înalt înțeles al cuvîntului, al dascălului brașovean. Și, astăzi, rinjește cineva mai bucuros decît să fie văzut zîmbind pîrintește, și puțin sînt aceia cari să nu fie bucuroși a fi crezuți mari bețivi, strașnici înșelători de femei, trădători și făcători de rele în cercul legăturilor lor de intimitate!

Lăpădatu n'a fost un om ambițios; el nu s'a gândit poate nici-o dată la prețuirea, la iubirea care-l încunjura, la sentimentele cu totul deosebite pe care le avea față de dinsul școlarii săi, ce-și amintesc și astăzi cu duioșie de dinsul; el nu și-a dat samă de faptul că era mai bine pregătit decât cei mai mulți pentru sarcina de a fi un bun îndreptător, nu numai al școlii, ci și al culturii poporului nostru de peste munți. Cu gândul numai la o frumuseță artistică pe care o cunoștea din întinsele și feluritele lui cetiri, din îndelungata petrecere pe care a făcut-o în Franța și în Belgia, unde a luat și titlul de doctor, el nu-și ascundea slăbiciunea mijloacelor poetice pe care le avea la îndămină și, cu părere de rău, dar fără amărăciune, el se mărturisia ca o «mediocritate» folositoare într'un timp în care lipsia cu totul în Ținutul său ardelenesc talentele cele mari. Pentru noi însă, cari avem perspectiva, el se înfățișează altfel, nu numai ca un om simpatic, nu numai ca un harnic muncitor răpus la treizeci și patru ani de o muncă fără preget și fără cruțare, nu numai ca un escelent om de școală, ci, mai ales, ca o figură interesantă prin înțelegerea nevoilor unei epoci nouă și prin deslușirea acestora cu predicăția învățătorului ca și cu exemplul scriitorului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Generația de la 1848, cu puternica ei mândrie latină, cu idealul ei de mare libertate romană, dispăruse. Ce trebuia să facă tinerii, dintre cari făcea parte și Lăpădatu, născut din părinți țeranî într'un sat din marginea Oltului, la 1844? Să repete cuvinte pe care nu le credeau, să scrie pe steag ideale pe care știa bine că nu le pot atinge, să încerce cu puterile scăzute de neîncredere ceia ce nu izbutise aceloră ce închinase în serviciul aceleiași cauze o convingere fanatică, din acelea care pot face minuni? Să îmbrace șarlatanește veșmintul care stă rău pe umerii epigonilor? Și, în același timp, să trăiască închiși în aerul specific ardelean, cam învechit, fără a deschide fereștile largi curențelor nouă ce băteau de pe plaiurile «țerii»?

Mulți au și fost de această părere: să fim latinî, romanî, intransigenți, neîmpăcați; tot saă nimic: Roma saă Fofeldea! Alții și-au dat samă că acest popor nu mai poate folosi la nimic, și atunci s'au așezat frumușel lingă mesuța de birt, pe alba față de masă a căreia se tot înnoia halba de bere: ei au trecut astfel de la cele mai înalte neguri romantice în cele mai proaste adincuri ale vieții de burtă-verde provincial.

Pe Lăpădatu l-au scăpat de această soartă unele însușiri ale sufletului și unele împrejurări ale vieții. Avea prea mult bun simț pentru a rosti crezuri gigantice ca ale înaintașilor «cari, dincolo și

dincoace de Carpați, aŭ luat giulgiul tins peste sicriul în care zăcea mortul, adecă poporul român». Dar avea prea multă mândrie, demnitate, simț de civilizație și iubire de neam pentru a putea îngădui viața celor mulțămiiți cu băutura noastră cea de toate zilele. Se întâmplase apoi că el învățase în orașe latine, la un loc cu studenți din «țară», că-și căpătase catedra la Brașov, pe unde e mai largă pentru drumeți și pentru idei trecătoarea muntelui.

Deci el avu totdeauna înaintea ochilor o *singură* literatură românească, o singură inspirație, un singur stil și o unică ortografie. Între Români de «dincoace» și cei de «dincolo», el nu face nici o deosebire. Scrie la «Familia» d-lui Vulcan, dar și în «Traianul», de la București, al d-lui Hasdeu. Se crede că a imitat în versurile sale, care n'aŭ nici-o valoare originală, căci acest suflet cuminte și înțelegător n'avea nici putere, nici visiune, pe Murășanu; poate, într'o parte mai mică de cum se bănuiește. Mult mai strins se ține el însă de gingășia bogată în diminutive, de ușoara glumă de iubire a lui Alecsandri (v. d. ex. «Miriș») sau de pledoariile infocate ale lui Grigore Alexandrescu (v. d. ex. «La Provedință») sau de fantasia romantică a lui Bolintineanu, ba chiar de tinguirea socială a lui Boliac. De la «mielușeua» și «florișeua», de la «crinul plăpînd» la oda către «Provedință», de aici la umbrelle Corvinilor din cetatea Inidoarei, și în sfârșit la orfanii, orfane, la «bolnava mamă», la «moșneagul sărac». Cînd cercă ritmul popular în «Cucul» :

La umbră de fag ședeam
 Și la mîndra mă gîndiam ;
 Dar un cuc, de-asupra mea,
 Tot cînta și prorocia :
 Cuce, cîți ani îmi vei da
 Pînă cînd m'oiu însura ?...

 Eă plîngeam, cucul zbură,

singura poezie a lui ce se poate ceti cu plăcere —, e tot o înriurire a lui Alecsandri.

Din viața ardeleană a anului 1848 el și-a scos drama «Tribunul», lupta între iubirea pentru o femeie și simțire pentru neam —, care cuprinde, pe lingă un foarte frumos grai, și unele scene puternice ¹. Dar, cînd începură la noi studiile istorice pe urma edițiilor și lucră-

¹ La un loc cu poeziile, în «Încercări de literatură», Brașov, 1874.

rilor d-lui Hasdeu, ca și supt înriurirea, astfel întărită, a publicatorilor de izvoare din anii 40, Bălcescu, Kogălniceanu,— încă odată scriitorul ardelean se inspiră din mișcarea literaturii de peste munți. În cele două ziare ce a scos între anii 1874 și 1878, «Orientul latin» și «Albina Carpaților», el a dat rost, mișcare și chiar oarecare culoare vieții trecute a neamului în țerile cu Domni de la Dunăre sau în Împărăția de păstorii aromini a Balcanilor. «Nuvelele» acestea, din vremea lui Țepeș, a Asaneștilor, a Movileștilor, a luptelor pentru stăpânire date de Cantacuzini, vor rămînea de sigur. Subiectul e foarte bine studiat, eroii vorbesc frumos românește, după datina vremii lor (L. gîcește așa de bine tonul, încît une ori și se pare a ceti un vechiu răvaș domnesc); ici și colo, ei se mișcă vioii.

Ar fi meritat un mai mare răsunset articolele de îndrumare pe care Lăpădatu le-a strins în broșura din 1877 «Asupra situațiunii». Ele cuprind un întreg program de acțiune nouă care ar fi fost îndeplinit măcar în unele puncte dacă enunțatorul lui nu s'ar fi stîns așa de răpede.

Lăpădatu crede că a venit acum epoca de gospodărie, de muncă, de îmbogățire, de consolidare și generalizare a conștiinții. Rominii să se ia pe urma Sașilor, să se facă meșteri, negustori, să cucerească orașele, să caute a se înțelege între sine pentru scopuri mai înalte. Spre a deschide calea, cărturarii să lupte cu arma culturii. Să se culeagă, să se facă roditoare arta poporului, să se întrebuințeze adevărata limbă a celor mulți, să se scrie cărțile ce luminează. Să se închege societăți pentru dezvoltarea trupului și a minții. «Asociația» să-și întindă cercul de acțiune: să facă expoziții pentru națiune, să indemne la scrisul cărților învățătoare. O întreagă operă de educație națională să înceapă astfel pentru «a pune în relief caracterul propriu, fisionomia bine marcată și originală», ce avem. Prin ea să se capete, în locul vechiului «servilism», pe care-l biciuiește, noua încredere în sine și avîntul ce trebuie pentru a birui.

*

În aceste credințe s'a încheiat viața lui Lăpădatu. Ele sînt astăzi ale celor mai mulți scriitori și cugetători. Mine, ele vor fi atmosfera vieții noastre naționale. E vremea să îndreptăm un gînd pios către acela care le-a avut de mult și le-a spus, de și știa că puținii îl vor ceti, înțelege și urmă.

N. IORGA.

SONET

*Războiul sfânt, nerăsplătit al pînii,
Îl duc tot ei, oșteni robiți ai gliei,
Scoțînd izvorul vieții și tăriei
Din darnicul sîn negru al țărîni.*

*De-asupra lor puterea vrăjmășiei
A tot mînat în valul crunt păgîni,
A tot făcut mereu mai răi stăpîni,
Mereu mai plînse doinele robiei.*

*Puterea lor era atunci întregă,
Și 'ntreg al lor era atunci ogorul,
Căci îl iubiau și-l îngrășau cu sînge...*

*Iar astăzi cînd pe-o țarină pribeagă
Își duce pași 'n taină călătorul,
Ce glas pustiu aude, — glas ce plînge?*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CONST. SP. HASNAȘ

 TRADUCERILE LITERARE LA NOI

I.

Între micile popoare din Răsăritul Europei, care au totuși un mare drept și o datorie tot atât de mare la munca pentru cultura omenească universală, noi am fi cei mai bine înzestrați de fire și de soartă pentru o cucerire largă și mănoasă pe tărîmul traducerilor literare. Cu darul neamului nostru de-a învăța repede și bine orice limbă străină, cu așezarea noastră între popoare așa de diferite, cu răspîndirea noastră străveche în atîtea țeri, noi am avea puțința să absorbim pentru literatura noastră, pentru întinderea hotarelor ei tot ceia ce-i caracteristic și neperitor în literaturile altor neamuri. Totuși numărul traducerilor românești, vechi și nouă, din literaturile străine, este întristător de mic și nici calitatea celor mai multe din ele nu ne poate mîngîia îndeajuns. Cit ne-au întrecut în privința aceasta Ungurii, cu traducerile lor nenumărate, cu editarea sistematică, prin bibliotecă speciale și prin oameni de toată isprava, a cărților străine

din orice domeniu al cugetării omenești, și mai cu seamă prin editarea autorilor literari universali !

Altă dată, de pe la începutul veacului trecut, pînă prin anii 1860-70, o spornică și foarte inteligentă activitate de traduceri îmbogăția literatura noastră și atrăgea pe scriitorii cei mai vestiți ai vremii, pe un I. Heliade-Rădulescu, Alexandrescu, Costache Negruzzi. Publicul nostru cetitor, neștiutor de alte limbi, putea să cunoască, în tălmăcirii une ori deosebit de norocoase, aproape totdeauna destul de conștiințioase, opere clasice grecești, franceze, germane, și chiar pe unii scriitori moderni ai timpului, pe un Pușchin, Lamartine, Victor Hugo.

Conducătorii acestei activități erau scriitorii în toată puterea, înțelegeau nevoile literaturii noastre, aveau știință bună despre comorile așa de minunate ale literaturilor străine, aveau și toate calitățile sufletești care să-i apere de orice ispită a interesului material și de orice descurajare pentru roadele sfoase ce răsăriau pe brazda jertfelor grele. Publicul, puțin cit era și cit putea fi pe-atunci, știa să cinstească pe îndrumătorii culturii noastre, pe creatorii literaturii noastre, pe mijlocitorii desinteresați între noi și popoarele mai înaintate ca noi. Nu se pomeniau pe atunci editori «rumuni» plămădiți din ignoranța slovelor și din lăcomia banului, nici traducători de porunceală, tot atit de străini de operele pe care le întorc, pe dos ca și de limba în care-și învîrtesc meșteșugul de contrabandă. Nu se pomenia nici public corupt sufletește, lihnit după lecturi de senzație, de linguşire a simțurilor inferioare.

Urmă apoi o vreme care impunea alte probleme scriitorilor noștri. Se văzuse și din studiarea autorilor străini, din greutățile adese ori neînvînse ale tălcuirii lor pe românește, că, înainte de-a întemeia o bună literatură de traduceri, este nevoie de o bună literatură națională, care să pună în mina traducătorilor cele mai trebuincioase mijloace de muncă: o limbă literară în stare a se mlădia pentru toate finețele unei interpretări artistice congeniale și un simț artistic sigur de sine. În partea a doua a veacului trecut, cursul mișcării noastre literare este îndreptat către aceste ținte: alcătuirea unei limbi literare moderne și ridicarea spiritului nostru literar la nivelul artistic al marilor literaturi europene. Opera lui Alecsandri și a contemporanilor săi, dar mai ales monumentala operă a lui Eminescu, au desăvîrșit această problemă, și veacul nostru ne-a găsit cu o atmosferă literară limpede și sănătoasă, prielnică celor mai artistice creațiuni, deosebită numai prin împrejurări organice, prin hotărârile nestrămutate ale naturii, de atmosfera altor literaturi.

Acum era firesc să ne întoarcem la una din problemele părăsite

ale literaturii noastre, și traducătorii operelor străine să înceapă a scoate, din tărîmul hrănit atîta vreme prin munca scriitorilor naționali clasici, opere vrednice de a fi păstrate printre scrierile noastre originale, interpretări congeniale ale unor scriitori europeni în toată cugetarea și 'n toată producțiunea lor.

Întîiul traducător modern al nostru, întiul înfrățitor genial al graiului românesc cu literaturile strălucite ale omenirii, întiul maestru al talmăcirii artistice desăvîrșite este d. Gheorghe Coșbuc, încununat pentru aceste vrednicii și prin marele premiu al Academiei, acordat pentru traducerea «Eneidei». Urmașii lui harnici, inzestrați cu toate darurile unor traducători literari de mîna întîi, sînt poeții St. O. Iosif și D. Anghel, cărora literatura noastră li datorește încetățenirea în cea mai fericită formă a unora din cei mai mari scriitori universal ai vremurilor de azi. Pe aceleași drumuri merge, în anii din urmă, tovarășul lor de poezie și dezmiertatul musei ardelenesti și al publicului românesc de pretutindenă, d. Octavian Goga.

ION SCURTU.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

D O R

*Gemeaî înfrînți copacii,
Dar aî tăcut acum;
Doar vîntul mă ridică
Zăpada de pe drum.*

*Ce cald e în odaie,
Și dulce, și tăcut;
Pe culmî se lasă sara,
Și focul s'a trecut.*

*Vedenii de-altă lume
Apar, apoi s'ascund,
Cum năvălește marea
Și-alunecă pe prund.*

*Îmi pare cîte-odată,
Că ușa s'a deschis,
Că vii, adus pe aripi
De dor, ca într'un vis:*

*Din umbra tănuită,
Lumină să răsari;
Eu să privesc la ochii
Întunecați și mari;*

*Robită de-al lor farmec,
Povestea să li-ascult
Și să te 'ntreb: Știut-ai
Cît te-am iubit de mult?*

ADRIANA GHEORGHIU.

UN SUFLET NEVINOVAȚ

Amară viață a trebuit să fie în casa aceea, dacă, într'o bună dimineață, «coana-Leonora» își făcu din rufele și din hainele ei mai bunișoare o buccia destul de mare, își luă copilul de mână, porni prin niște străzi mai lăturalnice la gară și se sui în tren.

«Mare e Dumnezeu! oiă găsi eă ceva de lucru pe-acolo, numai să nu mai fiă cu frica în spate și cu zilele în palmă.»

Venia pentru întâia oară în București. Cînd a intrat pe Calea Griviței, în șuierăturile vizitiilor de la tramvaie și în strigătele de tot felul ale Oltenilor, parcă-î părea rău după liniștea mahalalei Tăbăcarilor din Focșani, unde-și avea casa, și unde, de bine, de rău, știa de unde să ieie lucrul și unde să-l puie; încunjurată de vecini cu cari mai ședea de vorbă, cînd trebuia să-și lase bărbatul bombănind singur prin casă, până ce adormia.

Dar, cînd și-a adus aminte de cei nouă ani petrecuți în sudălmile și bătăile unui bețiv, în lipsuri multe și lacrimi nesfîrșite, îi părea că Bucureștiă încă nu-s departe cît ar trebui de Focșani.

Vre-o cîteva zile a umblat harhageaua, încoace și încolo, cu copilul de mână, căutînd prin mijlocirea samsarilor pe cari-î găsia la fiecare răs_pîntie, «un loc mai bunișor, la o casă mai avută». Cum a făcut, însă, cum a dres, dar în haosul acesta de tîrg, unde familia este aproape distrusă și comunismul murdar se întinde mai rău decît pecingenea, coana Leonora și-a găsit un amant mai degrabă decît un «serviciu». Cele cîteva împotriviri ale ei de la început aū fost răpede învinse de șiretenia viitorului tovarăș.

«Of! domnule, lasă-mă în pace, că-s sătulă de traiul cu bărbat...»

— Eū sînt un om foarte bun și blind, — nici nu-ți închipuī!.. Să nu cumva să crezi că eū am să fiū ca bărbatul dumitale, cu care ți-ai innădușit viața până acum, — ferească Dumnezeu!..

— Îi fi și bun, nu zic ba; dar ce fac eū cu copilul?... Că n'aș vrea să-l oropsesc!.. Cine știe cum ajung mai încolo, la bătrînețe, și, dacă n'oiū avea milă de dînsul acū, — are să mai aibă el milă de mine cînd s'o face mai mare?

— Să n'ai nici-o grijă! Copilul va trăi bine cu noi; il voiū îmbrăca, il voiū da la școală, — las' că-ī port eū de grijă...»

Și, după o *discuție* de aproape două ceasuri, presărată cu jurămintele și declarațiile care sînt trebuincioase în asemenea întîmplări, pentru a ajunge la o convingere întregă, — și numai după încredințarea că și copilul va fi fericit, coana Leonora, femeie cu foarte

puțină știință de carte, încă destul de tinără, fără experiență multă, a venit în casa chelnerului Vasile Georgescu, din strada Uranus, numărul 17...

La început a dus un trai bun. Vasile purta cu dragoste toată grija casei. Și, ca la început, Tilică, băetul coanei Leonora, era iubit de chelner (cine știe ce fel de iubire !), pentru că era ascultător și nu făcea nebunii. Femeia însă era cam nemișcată, căci chelnerul trebuia în fiecare noapte să vie pe la două-trei, după ce se închidea cafeneaua unde își avea slujba.

Poate vre-un an de zile a dus casă împreună fără vre-o sfadă mai puternică, căci sfezi mai mici se întâmplău mai des, din pricina băiatului, care, — spunea chelnerul după un trai de vre-o două luni —, «nu vrea să mă mai asculte de loc; eu îi zic una și el face alta». Sfezile acestea se sfârșiau, de obicei, cu lacrimi: începea coana Leonora să se roage bărbatului să aibă milă de Tilică și să nu-l mai pălmuiască, «că el nu știe ce-i bine și ce-i rău». Și Vasile, după ce dădea drumul citorva sudalme murdare, trântia ușa: ori intra în casă, dacă sfada se petrecea afară, ori pleca în târg, dacă sfada era în casă. Dacă intra în odaie, coana Leonora nu știa cum să se poarte mai bine și cum să-i facă voia la toate cele, ca să nu-l scintească cumva și să se apuce iar la suduit. Dacă pleca în târg, ea intra în casă, își chema copilul lângă dînsa, îl mîngîia, și-i dădea cinci bani să-și cumpere bomboane; iar, după ce copilul, care, ca toți copiii, nu putea să cîntărească dragostea de mamă, pleca zburdalnic la dughiana din colț să-și cheltuiască gologanul, coana Leonora începea să plîngă, așa cum știe să plîngă o mamă căreia i se pălmuește copilul de un «străin» fără milă. Începea, pe urmă, să mai scuture și să mai așeze lucrurile prin casă, până ce i se uscau lacrimile pe obraji, oftînd des și năvălindu-î în suflet aducerile aminte de pe cînd trăia la Focșani. Era rău bețivul, rău și păcătos, și nu purta grija casei, dar ceia ce avea, avea cu dînsa, nu cu Tilică. Cîte-odată gîndul îi fugia mai departe, în trecutul mai fericit al vieții ei, cînd trăiau părinții și nu era măritată; unde mai puî că era fată frumoasă și mulți oftau după dînsa...

Și, în frămîntarea acestor gînduri, mai oftînd cîte-o dată, după ce mătura prin casă și așeza toate lucrurile la locul lor, se ducea la bucătărie, unde pregătia mîncarea pentru sară, căci la prînz nici-o dată nu-i venia bărbatul.

Într-o seară, Vasile a venit acasă mai de vreme, c'o scrisoare în mînă. Coana Leonora simți un fior, care o făcu să îngălbenească, ca și cum scrisoarea ar fi fost prevestirea unei nenorociri.

«Da' de unde-î scrisoarea ceia ?

— Ce mă 'ntrebî așa?! De und' să fie?.. De la Craiova, de la mama.

— Credeam că... — Și oftă. — Și ce scrie ?

— Vine la noi să stea vre-o două-trei zile; trebuie să mă duc minî dimineață la gară; vine cu trenu' de opt.»

Urmă o tăcere scurtă, în care timp coana Leonora se răpezi să vadă dacă nu-î dă mîncarea în foc.

«Uite ce-î, Leonoro, ce facem noi cu copilul?... că n'aș vrea să mai știe mama că...

Femeia se uită jicnită în ochii chelnerului.

«Ce te uiți așa la mine? Ce, nu mă mai cunoști ?

Atunci veni și Tilică de pe stradă.

«Ba, da! te cunosc; dar știu eū ce să fac cu dînsul? spuse coana Leonora.

— Trebuie numai decît să-l ascundem aste trei zile, altfel...»

Și dădu din umere. Copilul se uita, cînd la «nenea-Vasile», cînd la maică-sa. Coana Leonora își privia odrasla, cu inima amărită de vitregia care pornia din sufletul lui Vasile. Apoi întrebă:

«Unde să-l ascundem ?

— Du-l și tu la madam Lăzărescu.»

Copilul, care pricepuse că era vorba despre dînsul, se lipi de fusta maică-si, și spuse scîncind:

«Nu mă duc acolo, că mi-a spus madam-Lăzărescu că mă bate cînd m'o mai prinde priu curtea ei.»

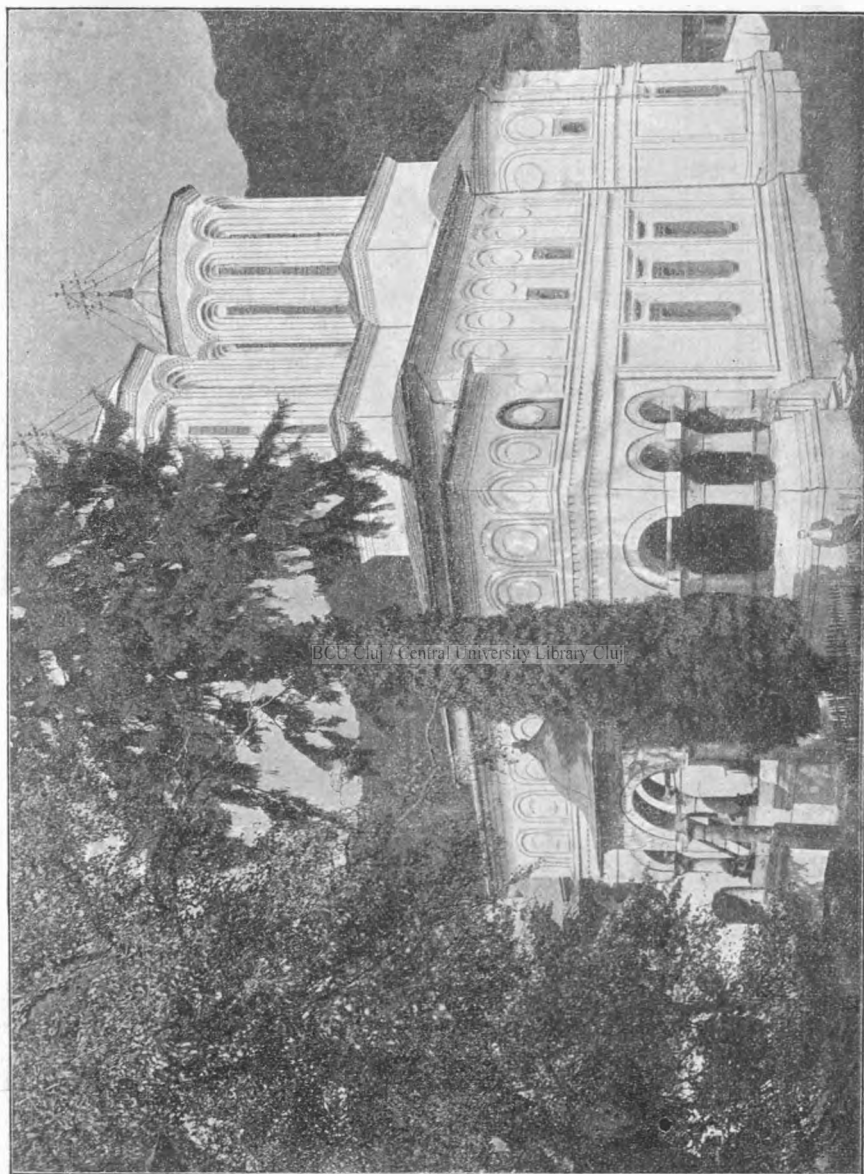
Într'adevăr, între Tilică și Ionel, băiatul lui madam Lăzărescu, era o sfadă strașnică, din pricina unui zmeu.

Vasile sudui și privi încrunțat:

«Dacă ești un destrăbălat și-un obraznic! — De ce nu te mai as-tîmperî?»

Și iar sudui. Coana Leonora își luă copilul de mîină, fără să zică o vorbă, și porni la madam Lăzărescu. Chelnerul, mînios, intră în casă. El n'ar vrea să-l găsească maică-sa trăind cu o femeie care are un copil, și încă un copil de opt ani! Cînd a plecat de-acasă, maică-sa i-a spus curat: orî să te însori c'o fată cum se cade și să fii și tu în rîndul oamenilor, orî nu te mai însura; dar, de'ncurcat de azi pe mîne c'o femeie să nu te'ncurci, că te descurci greu.

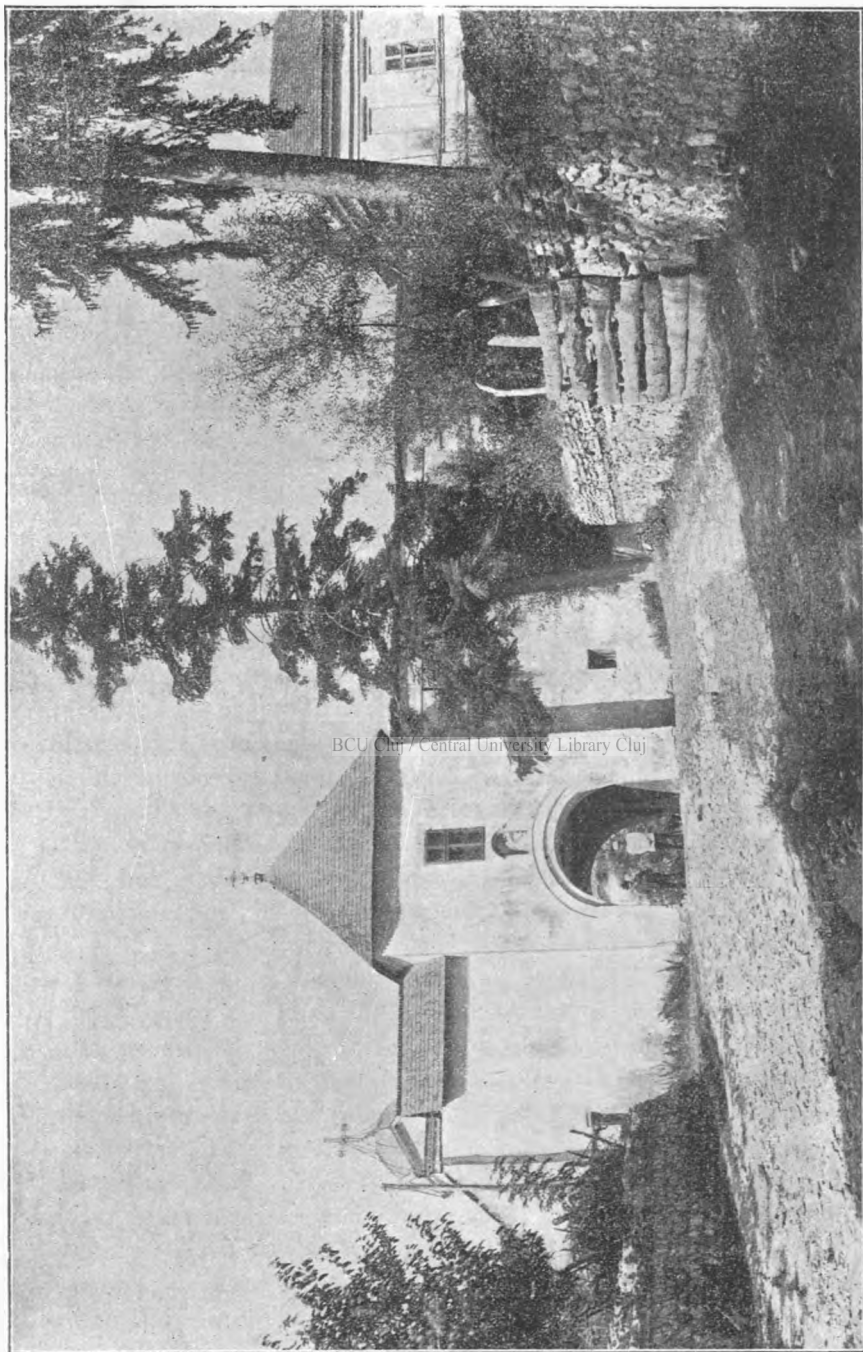
Dar dacă-l găsia maică-sa și cu un copil care nu-î al lui? Nu-î vorbă, nici aci n'are să-î pară bine că-l găsește însurat ca neoamenii, dar treaba asta se mai trece cu vederea, că, de! e om mare și el, cu armata făcută, — și s'a mîntuit vorba. Totuși, minî, cînd o veni

MANĂSTIREA HUREZU: BISERICA CEA MARE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MĂNĂSTIREA HUREZU. INTRAREA.

BCU Cluj / Central Library Cluj

maică-sa, are să-î spuie pe drum că trăiește c'o femeie, la care să nu cumva să se uite rău, sau să-î zică ceva care ar supăra-o, — chiar dacă nu i-ar plăcea.

După un ceas, s'a întors înapoi coana Leonora.

«Ce-a zis madam Lăzărescu? întrebă chelnerul.

— N'a zis nimic; l-a primit.

După aceia începură amîndoi să vorbească despre pregătirile de mine: cîtă carne să se cumpere, ce fel de zarzavaturî, cite felurî la prînz și cite seara, și ce anume felurî de mîncare să gătească.

Toată noaptea, femeia, plină de grijă, n'a putut să doarmă. Abia aproape de ziuă, gîndindu-se mai mult la Tilică decît la mama chelnerului, în frămîntarea multor gîndurî și socotindu-și numai puține din atîtea zile de suferință, obosită de oftat, își pierdu simțirile și ațipi.

*

A doua zi, pe la ceasurile opt, d'innaintea casei, dintr'un muscal cu cauciuc, se scoborîră Vasile și cu maică-sa, o femeie foarte grasă, cu o bucea în mînă. Coana Leonora îi ieși înnainte, sărută mîna soacră-sa, îi luă buceaua; apoi, intrară cu toții în casă.

Începură să vorbească despre una și despre alta, ca niște oameni cari nu s'au văzut de multă vreme și cari au multe de spus. Ce mai face cutare? da' cutare? da' voi cum o duceți? Nevasta chelnerului umbla încoace și încolo, harnică să pregătească masa.

«Ar fi bine, mamă, spuse feciorul, să treci dincolo în odăița ceialaltă, să te odihnești, că-î fi trudită destul, după noaptea asta de drum.

— Las' c'oiu dormi eū după masă; *acușica* să mai stăm de vorbă.»

Apoi întrebă pe noră-sa, căreia îi curgeau sudorile, gătind mîncarea la plită:

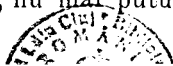
«Dar, *dumneata*, Leonoro, cum te împaci cu Vasile?»

— Cum să mă împac? Și oftă. — «Bine, mulțamesc lui Dumnezeu.

În gîndul ei, însă, binele acesta avea o mulțime de răutate într'însul. Așa, de pildă, nu era de loc bine că Vasile îi palmuia copilul; nici nu era bine că trebuia să-și ascundă prin străini odrasla, trup din trupul ei; și multe nu erau *bine*, — dar ce putea să spuie ea soacră-sa?

Iar, la amiază, coana Leonora așeză masa supt castanul sălbatec din mijlocul ogrăzii, și se așezară toți împrejurul mesei.

Începură să mănince. Din ograda vecină, de la madam Lăzărescu, copilul privia cu jînd printre zăbrele. Și, pe cînd Vasile și cu maică-sa mestecau bucatele cu lăcomie, copilul își lingea buzele și inghiția în sec. De la o vreme, însă, nu mai putu răbda și începu să scîncească,

acolo, în dosul gardului. Coana Leonora simți un fior puternic care-î trecu prin inimă, lăsă furculița jos, și nu mai lua nimic din farfuriile încărcate cu mîncări bune, pregătite ca de zile mari.

«Iea și mîncă, Leonoro, — spuse mama lui Vasile.

— Nu mai mînc, nu, m'am săturat.

— Lasă, mamă, — zise chelnerul —, n'o plînge dumneata pe dînsa... Nu știi că bucătarul gustă de ici, gustă de colo, pînă cînd se satură?»

Femeia oftă și își privi, îndurerată, printre zăbrele, copilul, care-și tot schimosia umerii obrajilor și făcea către maică-sa semne cu mîna, ca să vie la dînsul «numa' o leacă.»

«Parcă ești supărată, începu iar bătrîna; de ce nu mîncîci?»

— Mîncăți dumneavoastră, că eu îs sătulă.

— Ia, soro, și mîncă.

— Nu, nu, nu mînc.

— De ce?

— Nu v'am spus că-s sătulă?»

— Îi fi supărată c'a venit mama, — spuse chelnerul cu răutate; las'că nu stă mult *acilea*.»

Coana Leonora, cu privirile ca ale unui cîne bătut, se uită la Vasile, și oftă. Rămase un moment pe gînduri, dar își reveni iute în fire, se sculă în picioare, luă o farfurie și o umplu cu mîncare:

«Ei, Vasile, eu nu pot să mai mînc cu tine.»

Și porni la madam Lăzărescu.

ALEX. GH. DOINARU.

SONET

*Bătrîn oraș al unor vremi trecute,
Izvor al poeziei și-al luminii,
Pe locul tău domnesc de veacuri spini
Și stai ruini de ziduri mari și mute.*

*Pustiū nisip, acolo unde crinii
Înbălsămau aleile piedute,
Trecut-ai anii sute după sute
Și vin mereu la tine-acum străinii*

*Să 'nvețe cît îi e de lesne sorții
S' arunce un oraș în ghiara morții
Și 'n locul lui să 'ntindă o pustie.*

*Păstori-și cîntă doina lor pribeagă,
Și ca vrăjită stă pustia 'ntreagă....
Un vâl s' așterne de melancolie.*

LAZĂR ILIESCU.

DOUĂ CĂRȚI DE ACTUALITATE¹

I.

Istoria contimporană a poporului românesc constată, mai ales de la 1848 încoace, o așa de mare schimbare în condițiile *externe* de viață și activitate a neamului nostru, încît mulți, înșelați de înfățișarea ispititoare a lustrului de civilizație care acopere destul de mulțămitor în special împrejurările din Regat, n'au pregetat a exagera mult-puținul făcut în jumătatea de veac de cînd ne-am apucat de dus «viață modernă» și au scris istorii false ale *Renașterii României*.

Împrejurările, *cel puțin* tot așa de triste ca în trecut, în care se află încă pînă în clipa de față *poporul* nostru, superficialitatea culturii noastre și pildele pentru noi dureroase ale ridicării altor neamuri tot așa de tinere și în tot așa de grele împrejurări ca noi la același nivel aproape ca și al nostru — dovedesc cit de ușurei a fi fost cei ce cîntău gloria neamului înainte de vreme.

Îmbătarea cu idei exagerate asupra progresului făcut a adus după sine o mare zăpăceală în opinia publică a țării. Pe de o parte, partidele politice, cu diferiții lor istorici-gazetari, se laudă pe întrecute pentru binele făcut și, dacă în perfecta lor mulțămire de sine mai au vreme să vadă și răul, — îl aruncă pe socoteala protivnicului, continuîndu-și cu aceiași satisfacție punerea la cale a intereselor meschine de partid; pe de altă parte, diferiții «*patrioți*», istoriografi ori simpli muritori, încîntați de progresele — în aparență strașnic de mari — făcute în cei cinzeci de ani dîn urmă, n'au altă grijă decît de a cîntări cu toată obiectivitatea cuvenită aurul pentru coroanele civice de acordat, conducătorilor politici ai națiunii.

Altfel decît în acest gen bombastic-optimist și cu totul neștiințific, și, în bunul înțeles al cuvîntului, nepatriotic, — afară de o singură

I. *König Karl von Rumänien* de Paul Lindenberg, — cu o heliogravură și peste 100 de ilustrații, Berlin, Ferdinand Dümmler, 1906. 369 pp. în 8°.

II. *The care of ancient monuments. — An account of the legislative and other measures adopted in european countries for protecting ancient monuments and objects and scenes of natural beauty, and for preserving the aspect of historical cities* («Îngrijirea monumentelor vechi. — Dare de seamă despre măsurile legislative și de alt fel, luate în țerile europene pentru ocrotirea monumentelor și obiectelor vechi și a privilegiilor frumoase ale naturii, și pentru păstrarea înfățișării orașelor istorice) de G. Baldwin Brown, profesor de artele frumoase la Universitatea din Edimburg, — Cambridge, University Press, 1905. 260 pp. în 8°.

excepție: *Istoria Romînilor* pe nemțește din colecția Lamprecht, nu s'a scris până acum nici la noi, nici în străinătate istoria contimporană a neamului românesc.

Și la mărirea confusiei, în ce privește adevăratele stări de lucruri de la noi, a mai contribuit încă o împrejurare. Din bună credință (amețite de laudăroșiile noastre), din simpatie, ori din șiretenie politică, diferite popoare străine, prin diplomații și scriitorii lor, au întreținut, prin publicații speciale ori mai ales prin presă, iluziunea înaintării noastre gigantice pe calea culturii. Azi însă, alte popoare tinere din prejurul nostru, oferind cheazășii de seriositate, nu ni se mai acordă cine știe ce atenție, și la nevoie ni se spune fără cruțare, direct ori indirect, curatul și tristul adevăr.

*

Cartea diletantului¹ Paul Lindenberg e, provocată de jubileul Măriei Sale Regelui, a cărui viață o povestește; cartea e scrisă încă tot în felul vechi: entusiast, increzător și... înșelător cu privire la oamenii politici și faptele lor.

Cunoscînd însă numai cîteva din izvoarele tipărite în nemțește și o *singură* colecție franțuzească, L. scrie istoria «personală», am zice, a Regelui Carol, făcînd aproape abstracție de țara al cărui rege Măria Sa este. Nu că n'ar fi avut intenția de a da și istoria contimporană a României — Doamne păzește! această *pretenție* o arată la fiecare pas —, dar autorul cunoaște așa de puțin împrejurările vechi și nouă de la noi, încît partea din lucrarea lui privitoare la țara Romînilor nici nu poate fi luată în serios. Cit despre cea privitoare la *Domnul* țerii, sînt și aici foarte multe restricții de făcut.

Izvorul principal pentru activitatea regelui Carol al României sînt pentru L. *Memoriile* Măriei Sale, ceia ce nu-i decît foarte inteligibil. Ca orice străin însă, și mai ales ca orice German, autorul uită, aproape peste tot, să mai pomenească — așa cum ar trebui — de ajutorul, oricum, foarte prețios, pe care *Domnul* l-a avut, precum o mărturisește totdeauna, în chiar aceste Memorii, de la sfetnicii săi. Din *acest* punct de vedere, cartea nu poate plăcea «patrioților». Dar ea nu poate plăcea nici oamenilor de știință, — bine înțeles: ai României, căci învățații străini ne cunosc încă și mai rău decît d. L. —, pentru motivul că o expunere solidă a activității regelui Carol nu poate fi întreprinsă înainte de a ști bine ce se făcuse *înainte* de venirea

¹ L. e un essayist și autor de schițe și descrieri cu privire la Berlin și împrejurimile sale. După cît știm, n'a scris nici-odată *istorie*.

Măriei Sale. Și, precum am mai spus, L. cunoaște cât se poate de rău istoria poporului nostru.

E însă în această carte, în afară de povestirea limpede și destul de avîntată a vieții Regelui înainte de venirea la noi, încă o parte bună: anume, lămurirea rolului avut de Romîni în războiul de la 1877-78. Autorul, care simte pentru eroul său toată admirația, arată aici și poporului românesc simpatia sa pentru vitejia dovedită în lupta de neatîrnare.

Altfel, L. nu ni face șicane cu diferitele concesiї streine ori cu un anume articol din tratatul de la Berlin, ceia ce așa de adesea se grăbesc a pomeni și discuta, spre *moralisarea* noastră, diferiți alți străini.

Pentru noi Romîni, cartea lui L. n'aduce absolut nimic nou, nici măcar întru cît privește punctul de vedere *german* al tratării chestiunii («Germanismul a creat România modernă»). Pentru străini, ea poate da cîteva lămuriri... acceptabile în lipsa altora. Principalul e însă că cel puțin nu sintem încă odată defăimați pentru *păcate pe care nu le avem*. Și pentru atita doară de-ı putem fi și noi recunoscători autorului.

* * *

În nenumărate rînduri s'a vorbit de rușinea de a nu avea încă pînă azi un Museu Național vrednic de acest nume. Și chiar acum în urmă a mai apărut într'una din revistele de frunte ale țerii un articol în această privință¹. Și iară, tot de curînd, «directorul general al săpăturilor» este *din nou* acusat — de astă dată de colegul său de specialitate dela Universitatea din Iași — pentru distrugerea monumentelor a căror cercetare el a întreprins-o în diferite epoce ale activității sale archeologice.

Cartea profesorului Brown, precum se vede din titlul deplin dat în notă, face o dare de seamă comparativă despre măsurile luate pentru păstrarea clădirilor ce s'aū numit la noi «*monumente istorice*». Dar, în afară de aceste date care alcătuiesc cuprinsul părții a II-a a lucrării, autorul dă în partea I-a o expunere a «*principiilor și practicei administrației monumentelor*», unde oarecum resumă ultimele rezultate ale legiuirilor și hotărîrilor lumii civilizate în această privință. Se cercetează aici însemnătatea și rostul păstrării monumentelor, *rolul opiniei publice* în păzirea lor și apoi, pe larg, mijloacele de păstrare a monumentelor (societăți și publicații private; agenții oficiale și semi-oficiale; muzee; legislație națională și locală); restaurarea lor; clasarea și inventoriarea lor; publicațiile oficiale; ros-

¹ De d. Tzigara-Samurcaș, în *Viața românească* pe 1906, No. 4 (vol. II).

tul «directoratului general al săpăturilor» și, în sfârșit, mijloacele pentru a se opri înstrăinarea diferitelor odoare ale trecutului.

Despre țara noastră se vorbește în partea II-a a cărții (*Administrarea monumentelor în diferitele țări europene*), în capitolul al XI-lea: «Provinciile dunărene. România, Serbia, Bulgaria, Bosnia, Herțegovina».

Ce spune B. despre noi, e, firește, foarte puțin; se resumă legile făcute în 1892: una pentru păstrarea și repararea monumentelor publice și cealaltă pentru săpături și descoperiri. Despre vre-un muzeu, iară, firește, nici vorbă. Dar ceia ce trebuie să ne doară mai mult, e admirația cu care autorul vorbește în acelaș capitol de vecinii noștri Bulgari, cari în această privință ne-au lăsat în urmă.

Astfel, chiar la începutul capitolului, ca introducere, B. spune: «Provinciile dunărene au pentru monumente o legislație recentă, de o natură puțin cam drastică și după care pretenția Statului de a controla orice ocupație cu monumentele vechi e împinsă foarte departe. După cum s'a observat mai mult decât odată, o astfel de legislație e în de obște mai aspră în țările a căror populație e în general pe o treaptă inferioară de civilizație. Această observare, trebuie să mărturisim, încetează răpede de a avea aplicare la Bulgaria, ai cărei locuitori arată pentru cauza educației o înclinare care-i face Iaponesii (!) acestei părți a Europei» (p. 225).

Iar, mai departe, după ce arată pe larg dispozițiile legilor bulgare în privința monumentelor și săpăturilor, autorul zice: «Rezultatul măsurilor aici arătate a fost întemeierea la Sofia a unui foarte promițător Museu Național, despre care profesorul Conze ¹ s'a pronunțat că e unul din cele mai bune de felul său ². Un număr considerabil de monumente clasice a fost colecționat în despărțământul antichităților» (pp. 228—9).

Pentru acei cari tot mai au milă de monumentele istorice și de cinstea țerii noastre pe acest tărîm, și cari mai au cumva nădejdea de a vedea întemeindu-se un Museu Național, cetirea lucrării profesorului Brown va fi de cel mai mare folos și interes.

V. PIRVAN.

¹ Unul dintre fruntașii științii arheologice europene.

² Compară în *Jahrbuch des deutschen archäologischen Instituts*, XX, 1905, *Beiblatt*, p. 109, *Descoperiri arheologice în anul 1904*: «Despre activa ținare în seamă a descoperirilor arheologice în Bulgaria stă ca mărturie strălucita întruchipare a Museului din Sofia, mulțămită d-lui director Dobruschi. Regretăm că nu ni s'a dat puțința de a face aici o scurtă dare de seamă».

DIN „ILIAȘ-VODĂ”

— Icoană istorică în versuri —

Actul al 2-lea

SCENA I.

ROMAN, fiul lui Iliăș. OLTEA, iubita lui.

Palatul din Suceava. Noaptea.

ROMAN.

Toate vin de-odată.

OLTEA (venind spre el)

Roman!

ROMAN

*Nu mai e nici-o scăpare,
 Și e noapte, e'ntuneric, vai! ce dor îmi e de soare!
 Și el nu vrea să s'arâte, par'ca-mi face într'adins.
 Și cărarea ia privește-o cit de albă-i: un drum nins!
 Și ascultă ce tăcere e afară; nu se-aude
 Nici o șoptă'n toată firea și îmi pare că sînt ude
 Florile de rouă; uite am trecut de cîntători.
 Cit de 'nct se scurge vremea, și unu, veac, e pînă 'n zori...*

OLTEA

E o clipă.

ROMAN

*Clip'acea cîte, cîte poate-duce
 Cîte griji și cîte rele într'o clipă te pot duce
 Pînă și la nebunie, neputînd găsi vre-un leac,
 Și o clipă-ți poate-duce ce nu ți-a adus un veac.
 Vezi tăcerea mă 'nspăimîntă.. Prea e liniște afară
 Prea-i senin... O să se întîmple ceva groaznic. Biata țară!
 Nimeni-azi nu mă răspunde 'ndureratului ei glas.
 Toți îl părăsesc pe Vodă: mie... tu mi-ai mai rămas.
 Vino colea 'n umbra nopții pe cărarea cea pustie:
 E tăcere, numai pașii tăi s'aud, și să n'adie
 Decît glasul tău, iubito. Ci să mergem strîns lipiți
 Unul de-altul drumul nostru luminos de 'ndrăgostiți.
 Și luceafărul ce 'ncearcă să se-apropie de lună
 În zadar, nu ne-o ajunge. Las', văzîndu-ne 'mpreună,
 Să-și blesteme singur soarta, ascunzîndu-și fața 'n nor,
 Să ne pizmuiască dînsul, cel mai mîndru 'ndrăgitor.
 Cîți nu sînt în lumea asta, 'ntreabă stelele să-ți spună,
 Cîți luceferi n'are lumea, toți 'ndrăgostiți de lună.
 Vino!*

(Îi ia mina și i-o sărută)

OLTEA (depărtîndu-se)

Nu!

ROMAN (stăruitor, cu ochii în ochii ei)

*Cu ochii-aceștia și cu aste gene lungi
Îmi gonești din suflet răul și durerea mi-o alungi.*

OLTEA

*Nu-ți uita menirea, Roman, du-te 'n ajutorul țerii
Dragostea moșiei este înaintea orișicărei :
Are azi nevoie țara de un sprijin, brațul tău:
Fie sprijin pentru dînsa, nu colan gîtului mieu.*

SCENA VII.

ILIAȘ. ROMAN. MARIA.

ILIAȘ

*Ești prea tînăr : nu știi încă să cetești în inimă; poate
Mai tirziu vei ști că 'n oameni viclenii sînt toate, toate.
Dar tu, căutînd să afli ce-au făcut strămoșii tăi,
Ca să-ți poți înălța gîndul cu-a lor faptă, dacă vrei,
Nu 'ntreba de loc pe oameni, căci ei lesne dau uitării
Chiar și pe acei ce'n viață au muncit în dorul țerii.
Deci, luînd fratele cu tine, amîndoi să vă trudiți
Faptele să le cunoașteți a' strămoșilor slăviți,
Căutînd prin vechi biserici și prin mănăstiri uitate,
Căci pe lespezi de morminte voi le veți găsi săpate
Mult mai bine ca în inimă; tot în ele-î trecător,
Dar pe lespede rămîne cît e neamu'n viitor,
Scris cu slova strămoșească și de veacuri prăfuită
Fapta ce prin veacuri este pururea de neam slăvită.
Căci pe inima de oameni și pe lespedea de rînd
Răbojită e povestea unui Domn viteaz și blind :
De pe inimă se șterge îute fuța strămoșească,
Dar pe piatră cînd ai scris-o, ea rămîne s'o cetească
Veacurile-atît de multe cîte frunze sînt în pom :
Piatra e mai mult, adesea, ca o inimă de om.
Tu 'ngenunche lîngă dînsa, evlavios o dslușește,
Veî vedea cum însăși piatra, piatra singură vorbește,
Iea-ți tu fratele aproape și, cetînd cu sete 'n voi
Fapta strămoșească, Roman, luați-o pildă amîndoi,
Și să căutați cu rîvnă să pătrundeți taina slovei,
Căci pe lespede stă scrisă sfînta carte a Moldovei.
Eu rămîn, și pe mormîntu-mi nu-î nimic, nimica nu-î,
Să se scrie... Despre mine ce 'sprăvi ai ști să spuți,
Ce-am făcut în țara asta rătăcind în calea vieți-mi ?
Ce-ar putea să mi se scrie pe mormîntul mieu, spunemi-mi ?
De-aș avea încă mormîntul..., dar se poate pînă 'n zori
Trupul mieu să fie hrana, prada unui stol de ciori :
N'o să aibă nimeni milă, ci-și vor bate joc de mine,
(Ciniștindu-se)*

Haî, plecați, e vremea !

(cu mina dreaptă își ascunde ochii, cu cea stîngă îi depărtează.)

ROMAN (luîndu-î mina între-ale lui.)

Tată ! lasă-mă să stai cu tine.

DINU RAMURĂ

CRONICĂ

I. Cărți.

Răspunzînd la o conferință pătimașă, despre Macedonia, a semi-docului grec Cleante Nicolaides, d. Pericle Papahagi (Vurduni) a deslușit întrebarea într'o altă conferință, ținută tot în Germania, și care iese acum în românește, supt titlul «Cestiunea aromină» (Brașov, 1906). În această cărticică se află și știință adevărată și o expunere foarte limpede.

* Administrația Domeniilor Coroanei tipărește în biblioteca sa șese monografii economice, cu oarecare date istorice ale moșilor pe care le are în samă. Dacă ar fi mai puțin sec redactate, descrierile ar fi și mai bune. Ilustrațiile sînt cam slabe.

* Numele lui Nicu Stejărel, autorul povestirilor «pentru țeranî», e N. Ștefu, învățător. Cartea cuprinde îndreptări morale, în graiul destul de limpede.

* În broșura «Inaugurarea bustului lui Mihail D. Korné», se va găsi mai ales un foarte frumos și bogat în icoane discurs al lui Delavrancea. Mihail Cornea, care se scria, franțuzit, Korné, a fost, se pare, în adevăr, un strașnic avocat. S'a încercat și în literatură, tipărind versuri franțuzești, și chiar românești, acestea în «Convorbirile literare» din cele d'întăiu timpuri.

II. Reviste.

A doua parte din n-rul jubilar al «Convorbirilor» cuprinde pagini de istorie contemporană de d. D. Onciul, cercetarea d-lui Lăpădatu despre Vlădica Damaschin, un interesant act prin care cel d'întăiu Mitropolit unit al Ardealului, Atanasie, cere (1703) a i se da monetăria veche din Bălgrad pentru a face o școală de latinește și românește (publicat de d. N. Dobrescu), un limpede și luminos articol al d-lui Moisil despre «despotul» Dobrotici, care a dat numele Dobrogei, unele observații ale d-lui Traian Bratu despre însemnătatea erudiției în istoria literaturii (a se lua aminte de caraghioșii ce sînt, din lene său din invidie personală, de altă părere); d. Pîrvan începe un *minunat* studiu asupra Daciei romane, plin de vederi nouă și lămuritoare, de știință adevărată și de vioiciune deosebită, cea mai bună făgăduială pentru viitorul științific al acestui excepțional tînăr; nu mă invoiesc cu felul serios în care d. Bogdan-Duică tratează iremediabila ușurătate de retor a d-lui Pompiliu Eliade. Sînt și mai multe studii filosofice. Din literatură, se desface numai o schiță a d-lui Gîrleanu, poate cea mai frumoasă ce a dat pînă acum.

În «Albina» no. 39, d. general P. V. Năsturel urmează cu folositoarele sale facsimile și rectificări de inscripții.

În același număr, o zguduitoare nuvelă de Sadoveanu.

* Tot «Albina», no. 40, reproduce după «Buletinul armatei și mării» două splendide ilustrații înfățișând călătorii de prin anii 60 ai principelui Carol. În același n-r d. S. Teodorescu-Kirileanu dă o versiune românească a poveștii celor trei fete la care vin să-și caute adăpost părinții bătrâni, poveste ce intră în țesătura *Regelul Lear* al lui Shakespeare.

* În *Familia* (Oradea-Mare), no. 25, note de călătorie iscălite Ioanovici-Călin (dar Kendeffy nu e egal cu «cînd-o-fi», ci cu Cindea). Interesantă constatarea că nemeșii Hațegului nu sufăr a li se zice Romîni sau Unguri, ci numai «nemeși din funduș». Apoi urmează o povestire, bine condusă. Revista dă chipul d-lui D. Onciul.

* Din toate punctele de vedere e foarte bun n-l dublu (7—8) din revista craioveană «Rămuri». Articolul de îndrumare e scris, limpede și hotărît, de profesorul Bănescu. Urmează poezii de Corneliu Moldovan, I. M. Marinescu, de Vulovici, de alt ofițer-poet, Braborescu (o izbitită traducere din franțuzește), de d-ra Ana Codreanu și de cîțiva începători cari nu încep rău. Se dau schițe de Sadoveanu, de Boteni. Informația literară și culturală e bogată și dreaptă. Se vorbește și de un tablou al sub-locotenentului Rădulescu, adăugîndu-se că a zugrăvit și mănăstirea Jitianului; nu s'ar putea reproduce într'un viitor nr. al revistei?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

III. Ziare.

Învățătorul Iuliu Grofșoreanu, care a fost pe la noi în luna trecută, într'o călătorie de studii, tipărește impresiile sale din România, în «Tribuna» (Arad), n-le 123—5. El găsește că ai noștri aū prea puțină inimă pentru neam și că programul școlii primare e prea încărcat. Amîndouă învinuirile sînt foarte adevărate.

* Știri despre Arominii din Grecia, în «Universul», n-l 177 și următoarele:

* Taina cu «Dafin», colaboratorul «Răvașului», ar părea dezlegată. Un cetitor din Constanța ni scrie că supt acest pseudonim se ascunde poetul Soricu, dar studenții din Blaj cred că e un coleg al lor.

Cine are dreptate?

IV. Felurite.

Un monument al lui Rembrandt, marele pictor al umbrii și luminii, marele ironist în tratarea chipului omenesc, s'a ridicat la Leyden, în Olanda, patria vechii picturii olandese, a lui Luca de Leyden.

* Din darea de seamă intitulată «Societatea academică romînă» din Berlin aflăm că societatea, care înfrățește pe tinerii noștri ce învață în școlile Berlinului, și e supt presidenția de onoare a ministrului României, d. Beldiman, a fost întemeiată în 1896, că ea posedă o mică avere ce se ridică spre 2.000 de franci, că s'aū ținut multe conferinți cu subiecte deslușite și interesante și că are o bibliotecă, alcătuită din daruri..., foarte restrînsă.

N. IORGA.